

ΜΕΓΑΛΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΗΡΩΪΔΕΣ

Αρχόντισσες του Βυζαντίου μάχονται επάνω στα τείχη. Μική περιέργη σκηνή στον 'Ιππόδρομο. Ο Βάρλαγγος και η ώραία γυναίκα. Η Θεοδώρα και οι Μονοφυσίται. Το κρησάκι της χήρας. Η θυσία της γυναίκας του Ρωμανού. κ.λ.π. κ.λ.π.

Είνε ανεκδιήγητα τὰ βάσανα τῶν γυναικῶν κατὰ τοὺς μεσαιωνικούς πολέμους.

Ὅταν ἄρχιζε πόλεμος ἡ γυναίκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤξεραν τί τις περιμένει ἂν πέσουν στὴ σκλαβιά, καὶ γιὰ τοῦτο ἐβοηθοῦσαν τοὺς ἄντρες τους νὰ κερδίσουν τὴ νίκη—δηλαδή τὴ σωτηρία. Ἡ γυναίκες τῆς Θεσσαλονίκης, κατὰ τὴν πολιορκία τῆς γιὰ τὴν ὁποία ἐγράψαμε σὲ προηγούμενο φύλλο, ἔδειξαν ἀνδρεία ἀληθινὰ ἐπική. Ἀκόμη καὶ αὐτὲς ἡ ἀρχόντισσες ἐτρέφανε ἐπάνω στὰ τείχη κουβαλώντας λιθάρια καὶ χύτρες γεμάτες ζεματιστὸ νερὸ γιὰ νὰ τὸ χύσουν ἀπάνω στοὺς ἐχθρούς.

Ἡ Βυζαντινὴ ὁμοῦ γυναίκα δὲν ἤξερε μόνον νὰ μάχεται σὲ ὄρες πολέμου. ἤξερε ν' ἀγωνίζεται γιὰ τὰ δίκαιά της καὶ στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης. Δὲν ἐδίσταζε σὲ τέτοιες περιστάσεις νὰ κατεβῆ στὴν ἀγορὰ καὶ νὰ ζητήσῃ δικαιοσύνη ἀπὸ τὸν Βασιλέα, ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας, ἀπὸ τὸ λαό. Εἶναι ἀξιοθαύμαστο τὸ θάρρος τῆς γυναίκας ἐκείνης ἡ ὁποία ὄταν ἐκότρωσαν τὸ γυῖό της ἔβγαλε ἀπὸ τὸ πτώμα του τὸ ματωμένο πουκάμισό του, ἐσύνθεσε ὅσες οἰκονομίες εἶχε καὶ ἐξεκίνησε ἀπὸ τὴν ἐπαρχία της νὰ πῆρῃ στὴν πρωτεύουσα. Ἐκεῖ, ἔμαθε πότε θάβγαινε ἀπὸ τὸ Παλάτι ὁ Ἀυτοκράτωρ, ἐξαγορεύλατ' ἑαυτήν, καὶ τὴν ὥρα πού με μουσικὴς καὶ τύμπανα καὶ στὴ μέση λαμπρῆς συνοδείας, ὁ Ἡράκλειος ἐφιλιπποσπερνοῦσε τὸν κεντρικότερο δρόμο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ τραγικὴ μάννα ὄρμησε μὲ θρήνηους καὶ ἄπαξε ἀπὸ τὸ χαλινάρι τὸ βασιλικὸ ἄλογο.

Προτὸν οἱ αὐλιχοὶ προφύτασον ν' ἀντιληφθῶν τι ἀκριβῶς συνέβαινε ἐξέπλωσε μπροστὰ στὸν Ἡράκλειο τὸν Ἰσαπόστολο τὸ ματωμένον ροχλο τοῦ θύματος καὶ φώναξε παραχαλικά :

—Τὸ τίνο νὰ γείνηται καὶ μὲ τὸ δισὸ σου παιδί, Βασιλέα, ἂν δὲν τιμωρήσῃς τοὺς δολοφόνους τοῦ παιδιοῦ μου.

Πράγματι δὲ ὁ δολοφόνος ἐτιμωρήθη...

Μία Βυζαντινὴ χήρα πού ὁ Τελετάρχης τοῦ Παλατιοῦ τῆς εἶχε ἀπάξει τὸ ἰδιόκτητο κρησάκι κατέφυγε στοὺς γελοτοποιούς τοῦ βασιλέως, γιὰ νὰ φτάσῃ τὴ διαμαρτυρία τῆς ὡς τὸ Θρόνο καὶ νὰ ξαναποτήσῃ τὸ πλοῖο τῆς.

Ἐγίνοντο τότε ἱππικοὶ ἀγῶνες. Ὁ Βασιλεὺς βρισκότανε στὸ καλλιμάρμαρο θεορεῖο του. Ἐξάφνα ἕνας ὄμιλος ἀπὸ νάνους τοῦ Παλατιοῦ ὁρμαῖε ἀπὸ τὴν καγκιλωτὴ εἰσοδοῦ τοῦ Ἰπποδρόμου σέρνοντας μὲ φωνὲς ἐπάνω σὲ ῥόδες ἕνα « κ α ο α β ί τ σ ι ν », δηλαδή μικρὸ κρησάκι, τὸ ὁποῖο φέρνει καὶ στήνει ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὴν ἀνατορικὴ ἐξέδρα. Ὅταν ἡ προσοχὴ στρέφεται πρὸς τοὺς γελοτοποιούς, Καὶ τότε ἕνας ἀπὸ τὴν τρελλὴ αὐτὴ, παρὰ λέει στὸν ἄλλο, δείχνοντας τὸ κρησάκι τὸ ξύλινο.

—Ἄνοιξε τὸ στόμα σου καὶ κατὰ πτε το !

— Μὲ τί τρόπο νὰ τὸ καταπιῶ ; ρωτᾷ αὐτὸς μὲ ἔμφρασι ἀπορίας.

— Πῶς νὰ τὸ καταπιῆς ; Καὶ καλά, πῶς ὁ Τελετάρχης κατεβροχίωσε ὅλο τὸ κρησάκι τῆς τὰδε χήρας ;

Οἱ νάνοι καγχάζουν. Οἱ θεαταὶ ἀναστατώνονται. Ὁ βασιλεὺς ζητεῖ ἀμέσως πληροφορίας. Οἱ καλοθεληταὶ εἶνε πρόθυμοι νὰ τίς δώσουν. Καὶ ὁ μὲν ἄδικος Τελετάρχης διώγεται ἀπὸ τὸ Παλάτι, ἡ δὲ ἔξυπνη χήρα ξαναπᾶρει τὸ κρησάκι της. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπυφρμεταὶ ἀπὸ τὸ πλήθος.

Ἄλλὰ καὶ σὲ θυσίε εἶνε πρόθυμη ἡ γυναίκα τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Θὰ μπορούσε κανεὶς ν' ἀναφέρῃ πολλὰ παραδείγματα, ὅπως ἐξάφνα τὴ γυναίκα τοῦ Ρωμανοῦ Ἀργύρη, ἡ ὁποία ἔλατρεψε τὸν ἄντρα της καὶ ἐλατρεῖτο ἀπὸ αὐτόν. Τὴν ἀγάπη τους αὐτὴ τὴν ἔδωσε σὲ τρομερὴ δοκιμασία ὁ Ἀυτοκράτωρ, τὴν ἡμέρα ἀκριβῶς πού ψυχομαχοῦσε. Διέταξε δηλαδή τὸν Ρωμανὸ νὰ χωρίσῃ τὴ γυναίκα του καὶ νὰ νυμφεθῆ τὴ Ζωὴ τὴν Πορφυρογέννητη. Ἄν ἀρνείονταν, ἡ τιμωρία του θά ἦταν νὰ τεφλωθῆ μὲ πυρωμένο σίδερο !

Ὁ Ρωμανὸς στέκεται ἀναποφάσιτος, ἀλλ' ἡ γυναίκα του θυσιάζει τὸν ἑαυτὸ της, κόβει βασιτικά τὰ ὄραϊα μαλλιά της καὶ χωρὶς κανεὶς νὰ προφτάσῃ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ, τρέχει νὰ φορέσῃ τὸ ῥάσο τῆς καλόγριας, στὸ μοναστήρι τῶν Βλαχερνῶν, σώζουσα ἔτσι τὸν σύζυγόν της.

Μερικοὶ Βάρλαγγοι—δηλαδή μισθοφόροι Ἀγγλοσάξονες πού ἀποτελοῦσαν τὴ διαλεκτὴ σωματοφυλακὴ τῶν Ἀυτοκρατόρων—ἔτυχε κάποτε νὰ βρισκῶνται ἔξω ἀπὸ τὴν Πόλη διασκορπισμένοι γιὰ νὰ διασπεδάσουν. Κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς ἀπάντησε μιά γυναίκα σὲ ἔρημο μέρος καὶ ὄρμησε ἐναντίον της. Ἄλλ' ἡ κείνη, χωρὶς νὰ χάτῃ καιρὸ, τραβᾷ ἕνα χρυσοπικίλο μαχαίρι πού εἶχε στὸν κόρφο της, χτυπᾷ τὸν Βάρλαγγο στὴν καρδιά καὶ τὸν ἐξαπλώνει νεκρὸ μπροστὰ της.

Τὸ γεγονός διηγήθη γρήγορα σὲ ὅλη τὴν περιφέρειαν, τὸ ἔμαθαν δὲ ἀπὸ τοὺς πρώτους οἱ Βίργγοι, οἱ ὁποῖοι φυσικά ἐμπήσαν νὰ βροῦν τὸ σύντροφό τους. Ἄντι ὁμοῦ νὰ ζητήσουν νὰ ἐκδικηθοῦν τὸ θάνατό του, ἔπλεξαν ἕνα στεφάνι ἀπὸ λουλούδια καὶ τὸ ἐπόρσεφον μαζί μὲ ὅσα χρῆματα καὶ ἄλλα πολυτίμητα ἀντικείμενα ἔφερον ἀπάνου του ὁ σκοτωμένος, στὴν ἀνδρῆναι γυναίκα πού ἤξερε νὰ ὁ θεραπευσθῆ τὴν τιμὴ της !

Καμιὰ θρησκευτικὴ ἢ πολιτικὴ μεταβολὴ δὲν ἐγένετο στὸ Βυζαντινὸ κράτος χωρὶς νὰ λάβουν ἕνεργον μέρος καὶ ἡ γυναίκες. Ἀπὸ τῆς Ἀυτοκρατορίας Θεοδώρας ἡ ὁποία ὑπεστήριξε τοὺς ἐχθρούς τῆς ἐπίσημου θρησκείας Μονοφυσίτας, μέχοι τῆς ἀνωμυνης ἐκείνης ἐπαρχιωτισσας, ἡ ὁποία ἀπὸ ὑπερβολικὸ ζήλο ποδὲς τὴν αἵρεση τοῦ Ἀρειοῦ, σιωπώσε μ' ἕνα κρησάκι τοῦ τ' ἐροῖτε ἀποψηλά τὸν Ἐπίσκοπο Σαμαράτιον Εὐδόβιο, ὅλες ἀνεξαρτέτως εἶχαν ἀναμειχθῆ εἰς θρησκευτικὰς φιλονεικίας τῆς ἐπίχης, στοὺς εἰκονομαχικούς ἀγῶνες, καὶ στὰ διάφορα σήματα.

Συνέβη κάποτε, κατὰ τὴν ἐορτὴ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτήρος, νὰ ἐχη βγεῖ ἀπὸ τὸ Παλάτι ὁ Νικητορὸς Φωκάς γιὰ νὰ πᾶρῃ νὰ προσκυνήσῃ στο γιὰ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Τὴν ἡμέρα ὁμοῦ ἐκείνη ἔτυχε νὰ συμκλακῶν οἱ Ἀρμενιοὶ τῆς Πόλης μὲ τοὺς Ἕλληνας. Οἱ πρῶτοι πού ἦσαν περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἐρόνυσαν καὶ ἐτραυμάτισαν ἀρκετοὺς ἀπ' αὐτοὺς. Τὸ γεγονός ἐξώργισε τοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι γνωρίζοντες ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦταν καὶ αὐτὸς Ἀρμενικῆς καταγωγῆς, ὅταν κατὰ τὸ δέλι ἐγύριζε στὸ Παλάτι μὲ τὴ συνοδεία του, δὲν τὸν ὑποδέχτηκαν σ' ἄλλοτε μὲ ζητωκραυγῆς, ἀλλὰ μὲ διαμαρτυρίες καὶ βρισίε. Ἀπὸ τὰ παράθια, ἀπὸ νὰ λακωτᾷ, ἀπὸ τίς γωνίε τοῦ δρόμου, ὅσοι εἶχαν συγγενεῖς ἢ φίλους πατόνιας ἀπὸ τοὺς Ἀρμενίους ἐχειρονομοῦσαν ἀρκετῶς καὶ ἐφώναζαν.

Μέσα στὴν ταραχὴ αὐτὴ, μιά γυναίκα μὲ τὸ κοριτσάκι της ἀνεβασμένε στὴν ταράτσα, ἔφριξαν λιθάρια ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τὸν ἐτραυμάτισαν.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ γυναίκα καὶ τὸ κοριτσάκι της συνελήφθησαν, ἐδικαστήσαν ἐνώπιον τοῦ Πρωτότορος καὶ κατεδικάστησαν εἰς θάνατον. Μητέρα καὶ κόρη—ὄραϊα καὶ ἀρχοντικά πλάσματα—ὠδηγήθησαν σ' ἕνα προάστειο ἐδέθησαν σφιχτὰ εἰς μιά κολώνα, γύρω τους οἱ στρατιῶτες ἐμάζεψαν ξύλα καὶ τίς ἐξάψαν ζωντανές !

Ἐπειτα ἀπὸ μερικά χρόνια, ὅταν Ἀυτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Ε' καθήρσε τὴν Ζωὴν τὴν Πορφυρογέννητη καὶ τῆς ἔκοψε σφόδρα τὰ μαλλιά ἀναγκάζοντάς τὴν νὰ φορέσῃ τὸ καλογερικὸ ῥάσο, ἡ γυναίκες τοῦ λαοῦ πού συμπαθοῦσαν τὴν ἀδικημένη αὐτὴ βασίλισσα ἐβήσαν ὀπλισμένε μὲ κοντάρι καὶ σκοπούξυλα, ἐπολιορκήσαν τὸ Ἀνάκτορο, παρέοσαν στὴν Ἐπαναστάσι τους αὐτὴ καὶ τοὺς ἄντρες καὶ εἶσι ἀνάγκασαν τὸν Ἀυτοκράτορα Μιχαὴλ νὰ ξαναφέρῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήρι στὸ Θρόνο τὴν Ζωὴ τὴν Πορφυρογέννητη. Καὶ ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλειότερους θριάμβους τῶν Βυζαντινῶν γυναικῶν.

Ὁ πρό τινος ἀποθάνων Γάλλος ποιητὴς ΖΑΝ ΠΙΣΗΕΝ

Μέσα στὴν ταραχὴ αὐτὴ, μιά γυναίκα μὲ τὸ κοριτσάκι της ἀνεβασμένε στὴν ταράτσα, ἔφριξαν λιθάρια ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τὸν ἐτραυμάτισαν.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ γυναίκα καὶ τὸ κοριτσάκι της συνελήφθησαν, ἐδικαστήσαν ἐνώπιον τοῦ Πρωτότορος καὶ κατεδικάστησαν εἰς θάνατον. Μητέρα καὶ κόρη—ὄραϊα καὶ ἀρχοντικά πλάσματα—ὠδηγήθησαν σ' ἕνα προάστειο ἐδέθησαν σφιχτὰ εἰς μιά κολώνα, γύρω τους οἱ στρατιῶτες ἐμάζεψαν ξύλα καὶ τίς ἐξάψαν ζωντανές !

Ἐπειτα ἀπὸ μερικά χρόνια, ὅταν Ἀυτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Ε' καθήρσε τὴν Ζωὴν τὴν Πορφυρογέννητη καὶ τῆς ἔκοψε σφόδρα τὰ μαλλιά ἀναγκάζοντάς τὴν νὰ φορέσῃ τὸ καλογερικὸ ῥάσο, ἡ γυναίκες τοῦ λαοῦ πού συμπαθοῦσαν τὴν ἀδικημένη αὐτὴ βασίλισσα ἐβήσαν ὀπλισμένε μὲ κοντάρι καὶ σκοπούξυλα, ἐπολιορκήσαν τὸ Ἀνάκτορο, παρέοσαν στὴν Ἐπαναστάσι τους αὐτὴ καὶ τοὺς ἄντρες καὶ εἶσι ἀνάγκασαν τὸν Ἀυτοκράτορα Μιχαὴλ νὰ ξαναφέρῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήρι στὸ Θρόνο τὴν Ζωὴ τὴν Πορφυρογέννητη. Καὶ ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλειότερους θριάμβους τῶν Βυζαντινῶν γυναικῶν.